

Végül hangsúlyozni szeretnők, hogy a leírt módszer kizárólag teaitalok tartalmasságának megállapítására szolgál olyan értelemben, hogy készítésüknél betartották-e az előírt anyagnormát. A teital minőségét nem hatóanyagtar-
talma, hanem kóstolópróbák révén megállapított zamata szabja meg (2).

IRODALOM

(1) *Gál I.*: ÉVIKE 8, 220, 1962.

(2) *Telegdy-Kováts, L. Holló J.*: Élelmezési Iparok I. Tankönyvkiadó, Budapest, 1957, 624. oldal.

A kozmetikai készítmények színezésére felhasználható festékekről szóló legújabb rendelet és előkészítésének ismertetése

PINTÉR IMRE és NAGY ZOLTÁNNÉ

Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet Budapest

Érkezett: 1963. március 21.

Az egyre szélesebb körben használt kozmetikai készítmények jelentős része festéket, illetve színező anyagot is tartalmaz. (Bár a festék és a színezék különböző fogalmak, egyszerűség kedvéért a továbbiakban mindkettőt festéknek nevezjük).

A kozmetikai készítmények színezésére felhasználható festékeket eddig a 8/1959. (II. 12.) Korm. sz. rendelet végrehajtása tárgyában kibocsátott 1/1959. (II. 22.) Élm. M. sz. rendelet 2. §.-a, illetve melléklete (az engedélyezett festékek listája) sorolta fel.

Az 1959-ben kiadott rendelet mellékletében engedélyezett festékekkel nem lehetett előállítani egyes kozmetikumok új megváltozott divatszíneit, emellett bizonyos, évekkel ezelőtt még ártalmatlannak deklarált festékekről az derült ki, hogy potenciálisan, vagy bizonyítottan egészségkárosító hatásúak. Nyilvánvalóvá vált az is, hogy az egészségügyi érdekekkel ellentétben áll e rendelet által adott azon lehetőség, hogy az engedélyezett festékek nyálkahártyás vagy normál bőrfelületen alkalmazott kozmetikumok színezésére egyaránt felhasználhatók. A tudományos felismerések alapján egészségügyi szempontból megnőtt a jelentősége annak is, hogy a kozmetikai készítmények színezésére felhasználható festékek általános tisztasági követelményei rendeleti úton szabályozást nyerjenek. A fentiek alapján sürgetően szükségessé vált egy új, korszerű kozmetikai „festékrendelet” kiadása, pontosabban az előbb említett rendelet vonatkozó részének lényeges módosítása.

Erre a módosításra az élelmezésügyi miniszternek – az egészségügyi és a belkereskedelmi miniszterekkel egyetértésben – ez év februárjában kiadott 1/1963. (II. 20.) Élm. M. számú rendeletében került sor. Ezzel egyidejűleg hatályát veszítette az előbbiekből említett 1959. évi rendelet festékekre vonatkozó része.

Az 1/1963. (II. 20.) Élm. M. sz. új rendelet, illetve mellékletét képező festéklista közelebbi megvilágítása érdekében célszerűnek tartjuk röviden ismertetni azokat a módszereket és alapelveket, amelyeket egészségügyi szempontból a rendelet előkészítése során alkalmaztunk.

Az új szabályozás – hasonlóan a korábbiakhoz – a haj- és szempilla festékek kivételével – a kozmetikai szerekben általában alkalmazható festékekre vonatkozik. A tervezet egészségügyi szempontból történő előkészítése során elsődlegesen a hazai kozmetikai ipar által használt különböző kereskedelmi, illetve fantázia elnevezésekkel megjelölt festékek azonosítását végeztük el oly módon, hogy ezáltal lehetséges volt szerkezeti képletük megismerése is. A kereskedelmi elnevezések ugyanis a legtöbb esetben még csak nem is utalnak a festék összetételére, kémiai szerkezetére. A festékek Colour Index vagy Schultz Index száma alapján azonban összetételüket, szerkezeti képletüket és egyéb tulajdonságaikat illetően is egyértelmű felvilágosítás nyerhető ezen nemzetközileg elfogadott Indexekben. Ezért a használatos festékek Colour Ind. II. vagy Schultz Ind. számát (szükség esetén a festéket előállító gyárral) bizonylatoltattuk. Az azonosítás biztonságosabbá tétele érdekében a festékek többségének papírkromatográfiás vizsgálatát is elvégeztük. Hasonlóan jártunk el a kozmetikai ipar által igényelt, de csak a jövőben használni kívánt festékekkel.

A festékek azonosítása, illetve adatai helyességének ellenőrzése után került sor az ipar részéről megadott „igény-jegyzék”-ben szereplő festékek tulajdonképpeni egészségügyi megítélésére, amelynél alapvető célul tűztük ki, hogy az egyáltalában engedélyezhető festékeket az alkalmazási terület szerint csoportosítsuk. (Nyálkahártyás bőrfelület, szemkörnyék és normál bőrfelület). A legszigorúbb követelményeket a festékek ártalmatlanságát illetően azokkal a festékekkel szemben támasztottuk, amelyek nyálkahártyás bőrfelületen (pl. ajak) és a közvetlen szemkörnyéken kerülnek felhasználásra. Ezeket a szempontokat érvényesítettük általában a tisztasági követelményeknél is. Véleményünk kialakításánál, illetve a tisztasági követelmények megadásánál figyelembe vettük: az USA gyakorlati tapasztalatokkal is rendelkező festékrendeletét és legújabb módosításának vonatkozó részeit. A Deutsche Forschungsgemeinschaft Farbstoff Kommission 3. Közleménye 1959. évi II. kiadásában foglalt ajánlott festéklistát; a DFG egyéb közleményeiben – jórészt elvégzett kísérletek eredményeként található adatokat; továbbá az angol Society of Cosmetic Chemists of Great Britain Scientific Commite (1962. júl.) kísérleti kozmetikai festéklistáját; ezeken kívül Hecht professzornak az 1961. évi, londoni Eurotox Kongresszuson nyilvánosságra hozott egyes kozmetikai festékekkel kapcsolatos legújabb toxikológiai és dermatológiai vizsgálati eredményeit. Áttanulmányoztuk a rendelkezésünkre álló, egyéb vonatkozó szakirodalmi anyagot is. Természetesen nem hagytuk figyelmen kívül azokat a következtetéseket, amelyeket az egyes festékek szerkezeti képletéből tudtunk levonni, valamint Intézetünk néhány vonatkozó állatkísérletes eredményét sem.

Az ipar igényéből az 1/1963. (II. 20.) Élm. M. sz. rendeletbe tehát olyan festékek kerültek, melyeknek kémiai összetétele, szerkezeti képlete egyértelműen ismert és egészségügyi szempontból jelenleg nem mutatkoznak aggályosnak, feltehetően a festékek megfelelő tisztaságát, rendeltetészerű felhasználását és ésszerűen alkalmazott koncentrációját.

A rendelet mellékletében felvett festékek a fentiekben leírt elveknek megfelelően 2 csoportba vannak osztva:

„K” jelzésűek azok a festékek, amelyek bármely területen alkalmazásra kerülő kozmetikai készítmény színezésére felhasználhatók (pl. ajakrúzsokban és szemhéjfestékekben is). Ide sorolandók az élelmiszerfestékek közül a 3/1962. (IV. 8.) Eü. M. sz. rendelet A., B. és C. táblázatában felsorolt festékek is.

„Ext.” jelzésűek azok a festékek, amelyek csak olyan kozmetikai készítmények színezéséhez használhatók, amelyek rendeltetészerűen csupán ún. normál bőrfelületen kerülnek alkalmazásra (tehát pl. ajkon és a szemhéjakon nem).

A rendelet szerint a fog- és szájapoló szerekben (szájvíz, szájvittabletta, fogpor, fogkrém) csak az élelmiszerek színezésére engedélyezett, a 3/1962.(IV. 8.) Eü. M. sz. rendeletnek A. és B. pontjában felsorolt festékek használhatók.

Intézkedik a festéklistánban feltüntetett szabad sav és bázikus festékek felhasználható sóit, valamint a felsorolt festékek alkalmazható lakkjait illetően is.

A rendelet értelmében a „K” jelzésű festékek általános tisztasági követelményei az érvényben levő élelmiszerfesték rendelet tisztasági követelményeivel megegyeznek. Az „Ext.” jelzésű festékekkel szemben a tisztasági követelmények kevésbé szigorúak.

A festék-keveredés megakadályozását és a felhasználás egyszerűbb ellenőrizhetőségét szolgálják a festékek burkolatán kötelezően előírt jelzések.

Természetesen e festéklistát sem tekinthetjük véglegesnek, hiszen időközben az újabb tudományos eredmények alapján bizonyos jelenleg engedélyezett festékek aggályosnak vagy esetleg egészségkárosítónak bizonyulhatnak és akkor törlésükre javaslatot kell tennünk. Egyébként kivételesen indokolt esetekben a jegyzékben fel nem sorolt festékeknek felhasználásához az élelmiszerügyi miniszter az egészségügyi miniszterrel egyetértésben hozzájárulhat.

A festéklistánban a festékek sorrendje a színeket illetően a szokásos. Az egyes színekben belül előbb következnek a „K” és azután az „Ext.” jelűek a nemzetközi formáknak megfelelően Colour Index számuk növekvő sorrendjében.

A rendelet értelmében a kozmetikai ipar összesen 95 festéket használhat termékei színezésére, a korábbi rendelet 88 festékével szemben. Tehát a felhasználható festékek száma kb. 8%-kal emelkedett. Ezt a viszonylag nagy választékot még növeli az élelmiszerfestékek előbbieken részletezett csoportja. A rendelet úgy intézkedik, hogy a korábban engedélyezett festékek ez év június 30-ig használhatók fel, a velük gyártott termékeket pedig 1964. dec. 31-ig lehet forgalomba hozni.

Úgy véljük, hogy ez a gondos körütekintéssel előkészített „festékrendelet” a meglehetősen nagyszámú festék felhasználási lehetőségét és az egészségügyi érdekek érvényre juttatását biztosítva a korszerűség szempontjából is haladást jelent a négy évvel ezelőtt kiadott renDELETEZ képest.

Winkler centenárium

Winkler Lajos, a nagy magyar gyógyszerész és vegyész születésének 100 éves évfordulóját ünnepeltük.

Az Egészségügyi Minisztérium, az Orvosegészségügyi Szakszervezet Gyógyszerész Szakcsoportja és a Magyar Kémikusok Egyesülete együttes rendezésében, a Magyar Tudományos Akadémia támogatása mellett zajlott le a Winkler centenárium. Az ünnepélyes megnyitóülést április 24-én délelőtt tartották a MTA dísztermében, mely zsűfolásig megtelt Winkler professzor emlékének hódoló közönséggel. Az ülést Végh Antal, a Gyógyszerész Szakcsoport elnöke nyitotta meg, aki meleg szavakkal üdvözölte a belföldi intézmények és hivatalok, valamint a külföldi küldöttségek vezetőit. Megható szavakkal köszöntötte Winkler professzor özvegyét, aki az üléseken mindvégig jelen volt, s akinek az egyetemi ifjúság szép virágcsokrot nyújtott át.